

A R A Ş T I R M A M A K A L E S İ / R E S E A R C H A R T I C L E

DOI: 10.52122/nisantasisbd.1452996

AVRUPA BİRLİĞİ ÜYE ÜLKELERİNDE VE SIRBİSTAN'DA YENİDEN GÜNDEME GELEN
ZORUNLU ASKERLİĞİN RUSYA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME

Dr. Halil GÜNAY*

* Bağımsız Araştırması

e-posta: hall.gnay@gmail.com

ORCID 0000-0003-1503-7415

ÖZ

Bu çalışma, Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna'ya askeri müdahalesinin ardından Avrupa Birliği (AB) üye ülkeleri ve Sırbistan'da zorunlu askerlik hizmetinin yeniden yürürlüğe girmesinde Rusya'nın etkisini ve rolünü araştırmaktadır. Bu bağlamda çalışma altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde zorunlu askerlik, kavramsal bir çerçevede tanımlanmaktadır. İkinci bölümde, AB üye ülkelerde zorunlu askerliğe ilişkin durum tespit edilmektedir. Üçüncü bölümde Rusya'nın Balkanlar'daki yerleşimi hakkında tarihsel bilgi verilmektedir. Dördüncü bölümde AB üyesi ülkelerde, zorunlu askerlik konusunda, Rus kamuoyunda çıkan haberler üzerinden bir değerlendirme yapılmaktadır. Beşinci bölümde Sırbistan'da zorunlu askerliğin yeniden getirilmesinin nedenleri analiz edilmektedir. Son bölümde ise Rusya'nın Sırbistan'da zorunlu askerliği yeniden uygulamaya koyma hedefleri tartışılmaktadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kapsamında dış politika analizi yönteminden ve betimsel yaklaşımdan yararlanılmıştır. Veriler genel olarak yabancı kaynaklardan elde edilmiştir. Çalışmada elde edilen verilere göre Rus kamuoyunun AB üyesi ülkelerde yeniden gündeme gelen zorunlu askerlik konusunu takip ettiği görülmüştür. Rusya, AB üyesi devletlerin Rus tehdidi ya da yayılmacılığı nedeniyle zorunlu askerliğe geri döndüklerini/dönmek istediklerini tespit etmiştir. Rusya AB üyesi devletlerin bu politikasına, kendi etkisi altında olan Sırbistan aracılığıyla karşılık vermeye çalışmıştır. Dolayısıyla AB üyesi devletlerde ve Sırbistan'da zorunlu askerliğin yeniden gündeme getirilmesinde, Rusya'nın doğrudan ve dolaylı etkisi ve rolü olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: AB, Sırbistan, Rusya, Zorunlu Askerlik Hizmeti.

Jel Kodları: F550, O1, F540, F520.

AN ASSESSMENT OF CONSCRIPTION IN THE CONTEXT OF RUSSIA IN EUROPEAN UNION
MEMBER STATES AND SERBIA

ABSTRACT

This study explores the impact and role of Russia on the reintroduction of compulsory military service in European Union (EU) member states and Serbia following Russia's military intervention in Georgia and Ukraine. In this context, the study consists of six chapters. The first section defines conscription in a conceptual framework. In the second part, the situation regarding conscription in the member states of the EU is determined. The third section provides historical information about Russia's settlement in the Balkans. In the fourth chapter, an evaluation is made based on the news in the Russian public opinion about conscription in the member states of the EU. The fifth section analyzes the reasons for the reintroduction of conscription in Serbia. The last section discusses Russia's objectives in reintroducing conscription in Serbia.

The study utilized the foreign policy analysis method and descriptive approach within the scope of qualitative research method. The data were generally obtained from foreign sources. According to the data obtained in the study, Russian public opinion followed the issue of compulsory military service, which came back to the agenda in the EU member states. Russia has determined that the member states of the EU have returned/want to return to conscription due to the Russian threat or expansionism. Therefore, Russia has tried to respond to this policy of the EU member states through its satellite state Serbia in the Balkans. Therefore, it has been seen that Russia has a direct and indirect influence and role in the reintroduction of compulsory military service in the EU member states and Serbia.

Keywords: EU, Serbia, Russia, Compulsory Military Service.

Jel Codes: F550, O1, F540, F520.

Geliş Tarihi/Received: 14.03.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 21.05.2024

Yayın Tarihi/Printed Date: 30.06.2024

Kaynak Gösterme: Günay, H. (2024). "Avrupa Birliği Üye Ülkelerinde Ve Sırbistan'da Yeniden Gündeme Gelen Zorunlu Askerliğin Rusya Bağlamında Değerlendirme". *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(12) 213-225..

GİRİŞ

Balkan Yarımadası, Slav ülkeleri olan Sırbistan, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Slovenya, Bosna Hersek, Hırvatistan ve Bulgaristan'ın yanı sıra Arnavutluk, Romanya ve Yunanistan'ı da kapsamaktadır. Ayrıca Türkiye'nin Trakya bölgesi de Balkan topraklarına dahildir. Bu ülkelerin hepsi ya Avrupa Birliği (AB) üyesi ya da aday ülke konumundadır.¹ Dolayısıyla Rusya, Soğuk Savaş sonrası dönemde Balkanlar'daki gücünü kaybetmiştir. Rusya, Balkanlar'daki güç kapasitesini yeniden artırmak için Sırbistan üzerinden bir oyun oynamaktadır. Rusya bu oyunda Sırbistan'ı kendi merkezinde tutarak, onun Avrupa'da kendi lehine hareket etmesini sağlamaktadır. Sırbistan, Panславizm ideolojisi çerçevesinde Rusya'nın da desteğiyle bölgeyi istikrarsızlaştırmaya çalışmaktadır. Sırbistan, Bosna Hersek'teki Sırp entitesinde ve Kosova'daki Sırp bölgesinde sık sık yapay sorunlar yaratarak bölgede güvenlik endişesi yaratmaktadır. Sırbistan'ın yarattığı suni sorunlardan biri de, Sırbistan'ın zorunlu askerlik hizmetini tekrardan gündeme taşımıştır.

Rusya'nın jeopolitik ve jeostratejik açıdan önemli eski Sovyet ülkeleri olan Gürcistan ve Ukrayna'ya yönelik sert güç politikası, AB üyesi ülkeleri zorunlu askerlik konusu başta olmak üzere savunma kabiliyetlerini geliştirmeye zorlamıştır. Çünkü AB üye ülkeler Rusya'nın yayılcı politikasını kendi ulusal güvenliğine tehdit olarak görmüştür. İsrail'in Gazze'ye saldırısı, Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş ve Sırbistan ile Kosova ve Bosna Hersek arasında derinleşen çatışma gibi bir dizi olay, Avrupa kıtasındaki barış ortamının değişebileceğini göstermiştir. Bu nedenle AB'ye üye ülkeler, hem Rusya hem de küresel olaylar etkisiyle güvenlik endişesi yaşamıştır. Sonuç olarak AB üye ülkeler, zorunlu askerliği getirmiş veya zorunlu askerliği tartışmaya başlamıştır.

"İnsanı yaşat ki devlet yaşasın (Şeyh Edebalı'nın Osman Gazi'ye Nasihatı)" ifadesi, siyasi organizasyonların uzun vadede ayakta kalabilmesi için bireylerin can ve mal güvenliği ortamında yaşaması gerektiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda askerlik hizmeti, bireyin güvenliği için en önemli araçlardan biridir. AB üyesi devletlerden bazıları, Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna'ya askeri müdahalesinin ardından kendi bekaları için zorunlu askerlik hizmetini, içlerinde yaşayan insanların güvenliği temelinde yeniden yürürlüğe koymuştur. Ayrıca bazı AB üyesi devletler de, zorunlu askerlik hizmetini yeniden uygulamaya koymak için çaba sarf etmektedir. Rusya ise, AB üyesi ülkelerdeki asker sayısının niceliksel olarak artmasından rahatsız olmuş ve AB ülkelerinin bu adımı karşılık olarak Rusya'nın Avrupa'daki etkisinin devam ettiği Sırbistan üzerinden bir oyun kurmuştur. Dolayısıyla Sırbistan, Rusya'nın çıkarları ve hedefleri doğrultusunda 2011 yılında kaldırmış olduğu zorunlu askerlik hizmetinin geri dönmesi için adımlar atmıştır.

Bu çalışma, AB üye devletler ile Rusya'nın uydu devleti Sırbistan arasındaki zorunlu askerlik kavramı bağlamında asker sayısını artırmaya yönelik karşılıklı çabanın nedenlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, Sırbistan'ın zorunlu askerliği yeniden uygulamaya geçirme çabasının Rusya'nın talebi üzerine gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın önemi, Türk literatüründe, AB üye devletlerde zorunlu askerliğin yeniden getirilmesine ilişkin herhangi bir araştırmanın bulunmamasıdır. Bununla birlikte AB üye ülkelerde zorunlu askerliğin geri getirilmesi açısından, Rusya ile Sırbistan arasındaki bağlantıya ilişkin başka bir araştırmaya rastlanmamakta ve literatürde böyle bir araştırma planının olmaması nedeniyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın temel problemi, AB üyesi ülkelerde ve Sırbistan'da zorunlu askerlik hizmetinin yeniden gündeme getirilmesini anlamaya çalışmaktır. Çalışmanın iki ana problem cümlesi bulunmaktadır. Bu problem cümleleri, AB üyesi ülkelerde ve Sırbistan'da zorunlu askerlik hizmetinin ortaya çıkış nedenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla çalışma, "Rus kamuoyunda, AB üyesi devletlerin zorunlu askerlik hizmetine ilişkin bir gündem oluşmuş mudur?" ve "AB üyesi devletlerin zorunlu askerlik hizmetini başlatması, Rusya'nın Balkanlardaki uydu devleti Sırbistan üzerinden farklı bir cephe mi açmıştır?" sorusuna cevap aramaktadır.

¹ Kosova dışında

Bu çalışma, AB üyesi ülkelerde ve Sırbistan'da zorunlu askerliğin yeniden gündeme getirilmesinde Rusya'nın etkisini ve rolünü nitel araştırma yöntemiyle analiz etmektedir. Ayrıca söz konusu yöntem kapsamında dış politika analiz yöntemi ve betimsel yaklaşımdan da yararlanılmaktadır.

Çalışmada dış politika analiz yöntemi, AB üyesi ülkelerin ve Sırbistan'ın zorunlu askerliği yeniden gündeme getirme nedenlerini ve bu nedenlerin dış politikaya yansımaları ortaya koymak için kullanılmıştır. Ayrıca AB üyesi ülkelerin Rusya ile ve Sırbistan'ın hem AB hem de Rusya ile olan ilişkilerini zorunlu askerlik bağlamında analiz etmek için betimsel yaklaşımdan da yararlanılmıştır.

Çalışmanın evreni AB üye ülkeleri, Sırbistan ve Rusya'dan oluşmaktadır. Örneklem olarak ise Avrupa kıtasında zorunlu askerliğin yeniden getirilmesiyle ortaya çıkan durumlar analiz edildiği için "tipik vaka örnekleme" kullanılmaktadır.

Çalışmada Rusya kamuoyunda yayımlanan haberler ve makaleler başta olmak üzere araştırma sorusunu cevaplamak ve hipotezleri ispatlamak için genel olarak ikincil kaynaklar çerçevesinde yabancı literatür taraması ile veriler toplanmıştır.

1. Zorunlu Askerlik Kavramı

Zorunlu askerliğin temelinde askerlik hizmeti² kavramı yatmaktadır. Dolayısıyla, ilk önce askerlik hizmeti kavramını açıklamamız gerekmektedir. Bu bağlamda askerlik hizmeti, bir devletin ulusal çıkarlarını ve bekalarını, ayrıca vatandaşlarının canlarını ve mallarını da korumak için yapılmaktadır. Bununla birlikte askerlik hizmeti her devlette kadın/erkek, yaş sınırlılığı ve eğitim süresi farklılık gösteren mesleki veya meslek dışı icra edilen bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Bolluca, 2017, s. 21). Zorunlu askerlik ise askerlik hizmeti kavramı bağlamında yükümlülük ve zorunlu devlet hizmeti olarak bir devletin kanun çıkartmasıdır (Özgen, 2006: 11). Başka bir ifade ile zorunlu askerlik, bir kişinin askerliğe gidip gitmeme konusunda gönüllük esasına dayalı seçim yapmasına olanak tanımayarak, bu kişinin kanunlar ile yükümlülük altına girmesidir.

Zorunlu askerlik hizmeti terimi, Fransız devrimi sonrası ortaya çıkmış ve dolayısıyla ilk zorunlu askerlik hizmeti uygulayan siyasi örgütlenme Fransa'da görülmüştür. Bu bağlamda, 1789 sonrası Fransa'da sağlıklı olan ve askeri silahlar kullanabilme yeteneğine sahip tüm erkekler yükümlülük esasına dayalı olarak ülkenin kolluk kuvvetlerine katılmıştır. Zorunlu askerlik özellikle 19 ve 20. yüzyılda siyasi örgütlenmelerin güvenliğini sağlamak adına oluşturulmuş bir asker sayısı arttırma biçimidir (Uğurateş, 2004: 22).

Fransız İhtilali sonrası Avrupa'da milliyetçilik düşüncesi hızlı bir şekilde yayılmış ve bununla bağlantılı olarak siyasi örgütlenmelerde yurttaş kimliğinin oluşması ile zorunlu askerlik hizmetinin yaygınlaşması ortaya çıkmıştır (Özgen, 2006: 13).

Zorunlu askerlik hizmetinin yaygınlaşması modern askerlik kurumunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu nedenle modern askerlik kurumunun oluşumunda ilk adım, 1808 yılında Prusya'da subayların atanması ve barış/savaş zamanındaki görev ve sorumluluklarının ayrılması hakkında çıkarılan kararname ile atılmıştır (Huntington, 2004: 41). Dolayısıyla Prusya, Avrupa'nın geri kalanı için bir model haline gelen evrensel askerlik hizmeti ilkesine dayalı bir zorunlu askerlik sistemi geliştirmiştir.

Büyük Britanya, Avrupa'da yaygınlaşan zorunlu askerlik hizmetini Birinci Dünya Savaşı'na kadar uygulamamıştır. Büyük Britanya'nın zorunlu askerlik uygulamasını reddetmesinin nedeni, askerlik hizmetinin gönüllülük esasına dayandığına inanmasıdır. Ayrıca Büyük Britanya, deniz gücü olduğu için, kara kuvvetlerinden ziyade donanmaya öncelik vermiştir. Ancak Birinci Dünya

² Ülkeler asker sayısını arttırmak için farklı modeller geliştirmiştir. Bu modeller arasında paralı askerlik, profesyonel askerlik ve özel askeri şirketler yer almaktadır. Paralı askerlik, uyuşu ne olursa olsun bir askerin, ücreti ödeyen kuruluşun güvenliğini sağlamak için belirli bir ücret karşılığında hizmet etmesidir. Profesyonel askerlik, bir askerin maddi kazanç elde etmek amacıyla bir meslek çerçevesinde sadece kendi ülkesi için görev yapmasıdır. Özel askeri şirketler silahlı çatışma ile bağlantılı olarak askeri hizmetler sağlayan kâr amacı güden ticari kuruluşlardır. (Cenk Özgen, (2011). "Türk Silahlı Kuvvetleri'nde Profesyonelleşme Çalışmaları," *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13 (1): 195. Ahmet Hamdi Topal, (2011). "Uluslararası Hukuk Açısından Özel Askerî Şirketler ve Şirket Çalışanlarının Statüsü," *AUHF* 60(4): 967.)

Savaşı sırasında Büyük Britanya 1916 yılında zorunlu askerliği kabul etmiştir. Savaşın sona ermesinin ardından Büyük Britanya zorunlu askerlik hizmetine son vermiş, ancak İkinci Dünya Savaşı tehdidiyle karşı karşıya kalınca tekrar geri dönmüştür (Tikkanen, 2024).

Zorunlu askerlik, 19. ve 20. yüzyılda ülke vatandaşlarına yükümlülük çerçevesinde ahlaki sorumluluk anlayışı algısı ile ülke savunması amacıyla verilmiştir. Bu görev, her ülkede farklı koşullara ve usullere göre tasarlanmıştır. Başka bir ifade ile, bir ülkede kadın ve erkek ayrımı yapılmazken, diğer bir ülkede sadece erkekler zorunlu askerlik kapsamında yükümlü kılınmıştır. Ayrıca yaş sınırlılığı ve eğitim süresinde de ülkeler arasında farklılıklar söz konusu olmuştur (Akyürek, 2013: 27).

Zorunlu askerlik hizmeti, insanoğlunun ihtiyaçları doğrultusunda gelişmiş ve bu doğrultuda farklı dönemlerde meslek veya bilim olarak algılanmıştır. Dolayısıyla ülkeler, askerlik hizmetini özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde profesyonel askerliğe dönüştürmek için çaba içerisine girmiş olsa da, uluslararası sistemin anarşik olmasından kaynaklı olarak birçok ülke zorunlu askerlik hizmetinden ya vazgeçmemiş ya da bu hizmete geri dönmüştür. Ülkelerin zorunlu askerlikten vazgeçmemesinin veya bu hizmetten geri dönmemesinin üç temel nedeni vardır. Bunlardan ilki, yurttaşların milli bilincini ve vatan hassasiyetini kaybettirmemektir. İkincisi, savaş öncesi ve sürecinde göreve hazır olmalarını sağlamaktır. Sonuncusu ise, asker sayısını nicel olarak güçlendirerek uluslararası sistemde caydırıcı bir güç unsuru olarak kullanmaktır (Semiz, 2019: 3-6).

1990'lı yılların başında iki kutuplu sistemin sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin lağvedilmesi ile Avrupa'da Rus tehdidi ortadan kalkmıştır. Bundan dolayı da AB üye ülkeler (Güney Kıbrıs Rum kesimi dışında) zorunlu askerlik hizmetini ortadan kaldırarak, profesyonel orduya geçmiştir. Ancak Rusya'nın Putin dönemi ile tekrardan güçlenmesi ve devamında eski Sovyet ve Slav ülkelerinde güç kapasitesini arttırmaya çalışması, Avrupa ülkelerinin güvenlik sorunu ile karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. AB üye ülkelerinde ortaya çıkan bu güvenlik sorunu algısı, bazı AB üye ülkelerinin zorunlu askerlik hizmetine geri dönmeye neden olurken, bazılarında ise zorunlu askerliğe geri dönmek için kamuoyu ve kanuni ortam oluşturulmasını mecburi hale getirmiştir.

2. Avrupa Birliği Üye Ülkelerinde Askeri Hizmet ile İlgili Bir Değerlendirme

AB üye ülkelerinde tek tip askeri hizmet yerine getirme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile her ülke kendi vatandaşlarını cinsiyet, yaş aralığı ve zorunlu/gönüllü olmak üzere kurallar koyarak askere almaktadır. Çalışmanın bu kısmı iki alt bölüme ayrılmaktadır. Birinci alt bölümde, AB üye ülkelerinden zorunlu askerliği yeniden kabul etmiş olan ülkeler ele alınmaktadır. İkinci alt bölümde, zorunlu askerlik hizmetini kaldıran AB üye ülkeleri irdelenmektedir.

2.1 Zorunlu Askerlik Hizmetini Yeniden Kabul Eden AB Üyesi Ülkeler

Norveç, İsveç ve Danimarka ulusal güvenliğini nicel olarak güçlendirmek adına zorunlu askerlik çerçevesinde hizmete çağrılan sivil insanların sayısını artmıştır. İlk olarak Norveç, 2015 yılında cinsiyet ayrımı yapmadan 18 yaşını bitiren, fiziksel ve ruhsal olarak sağlıklı olan, 19-44 yaş arası kişilerin zorunlu askerlik hizmeti yapmasına karar vermiştir. Norveç, bu kararla her yıl yaklaşık olarak dokuz bin kişiyi, 19 ay sürecek zorunlu askerlik hizmeti eğitimi almayı hedeflemiştir (Belorustseva, 2023).

İsveç zorunlu askerliği 2010 yılında kaldırmış, ancak yedi yıl sonra 2017 yılında benzer bir kararı uygulamaya koymuştur. Bu karar ile 18-47 yaş arası erkek ve kadınların farklı kuvvet komutanlıklarında, 7 ile 15 ay arası askerlik yapmaları planlanmıştır. Daha sonra zorunlu askerliğini tamamlayan İsveç vatandaşları, 47 yaşına kadar yedek asker olarak sayılmıştır. Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı sonrası İsveç her yıl sekiz bin askerin orduya katılması hedeflenmiştir. Zorunlu askerliği reddedenlere ise, kamu görevi ile zorunlu askerliği tamamlama imkânı verilmektedir (The World Factbook, 2024).

Danimarka'da ise zorunlu askerlik kararında sadece erkekler mecburi kılınmış ve kadınlara da gönüllülük esasından hizmet etme imkânı tanınmıştır. Danimarka'da dört ay askerlik eğitimi ve askerliğe 18-30 yaş aralığı sınırı getirilmiş (Belorustseva, 2023).

Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nde zorunlu askerlik hiçbir zaman kaldırılmamıştır. Erkekler için zorunlu olan bu askeri hizmet, 18 ile 50 yaş aralığında olan kişileri kapsamaktadır. Ayrıca çifte vatandaşlık ve Kıbrıs kökenli tüm yabancılar için gönüllük esasına dayalı askere alınma koşulu da yer almaktadır (The World Factbook, 2024).

Litvanya, zorunlu askerliği 2008 yılında kaldırmıştır. Ancak, Rusya'nın 2008'de Gürcistan'a ve 2014 yılında Ukrayna'ya askeri müdahalesi sonrası 2015 yılında zorunlu askerlik tekrar başlamıştır (Kırıcı, 2019). Bu yeni zorunlu askerlik sürecinde Litvanya, 19-26 yaş arasındaki Litvanyalı erkekleri dokuz ay boyunca askeri eğitime tabi tutmayı planlamıştır. Ayrıca bu planda, 2027 yılında eğitim süresinin altı aya indirilmesi hedeflenmiştir (Vishnevsky, 2023).

Finlandiya'da hizmet süresinin görev türüne bağlı olmak üzere, 18 yaşından gün almış tüm erkekler, 5-12 ay arası orduya hizmet etmektedir. Ayrıca 18-29 yaş arası kadınlara orduya hizmet etmek için gönüllü olma imkânları tanınmaktadır. Zorunlu askerlik hizmetini orduda geçirmek istemeyen vicdani retçiler³ için, 8,5 veya 11,5 ay süren askerlik dışı hizmet yapma seçeneği de bulunmaktadır (The World Factbook, 2024).

Letonya, 2004 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) katılımı sonrası, zorunlu askerlik hizmetini kaldırmıştır. Ancak, Rusya'nın bölgedeki faaliyetleri nedeniyle AB üye ülkelerinin tekrardan zorunlu askerlik hizmetini canlandırması, Letonya'da da bu zorunlu askerlik hizmetinin geri getirilmesi konusunun tartışılmasına neden olmuştur. Tartışılmasındaki en önemli etken Letonya'da yaklaşık olarak 7.500 profesyonel askeri personel ve 1500'e yakın NATO askeri bulunmasıdır. Dolayısıyla Letonya'nın asker sayısının nicel olarak çok düşük olması nedeniyle, Letonya hükümeti zorunlu askerlik hizmeti ile ilgili bir yasayı onaylamıştır (IA Krasnaya Vesna, 2022). Bu yasa taslağı Mart 2023'te yürürlüğe girmiştir. Yasaya göre 11 ay sürecek olan zorunlu askerlik eğitimi, 18-27 yaş aralığında Letonyalı erkekleri kapsamıştır (Vishnevsky, 2023).

Estonya'da kadınlar ve erkekler zorunlu askerlik uygulamasına girmektedir. 18-28 yaş aralığındaki Estonya vatandaşları, sekiz ile 11 ay askerlik eğitimi almaktadır. Bu eğitim sırasında askerler, gerekli temel bilgileri edinmektedir (Republic of Estonia Defence Force, 2022).

Yunanistan'da kadınlar zorunlu askerlik yapmamaktadır. Kara Kuvvetlerinde sekiz, diğer kuvvet komutanlıklarında ise bir yıl askerlik eğitimi alan Yunan erkekleri, 19 ile 45 yaş aralığında bu zorunlu görevi ifa etmektedir (Hellenic Republic, 2024).

İsviçre'de erkekler 16 yaşından itibaren askerlik eğitimi almaya başlamaktadır. 30 yaşına kadar 245 gün askerlik yapan İsviçreli erkekler, daha sonra on yıl içerisinde altı kez 19 günlük periyodlar ile askerlik yaparak zorunlu hizmetlerini tamamlamaktadır (Swiss Military Service, 2024). Vicdani retçilere ise askerlik hizmeti yerine 390 günlük kamu hizmeti görevi yapma imkanı verilmiştir (The World Factbook, 2024). Avusturya'da ise 18 yaşını doldurmuş erkekler 35 yaşına kadar altı aylık bir süre için zorunlu askerlik hizmetine çağrılmaktadır. Avusturyalı erkekler altı aylık askerlik hizmetini kabul etmezlerse, onların dokuz aylık sivil/kamu hizmeti görevi yapmalarına olanak tanınmıştır (Crewe, 2023).

2.2 Zorunlu Askerlik Hizmetini Kaldıran AB Üyesi Ülkeler

Almanya'da 2011 yılında zorunlu askerlik hizmeti kaldırılmıştır. 2023 verilerine göre Almanya silahlı kuvvetlerinde, 185 bine yakın askeri personel ve 80 binin üzerinde sivil çalışan bulunmaktadır. Yaklaşık 265 bin asker ve sivil personel ile Almanya, AB üye ülkeler çerçevesinde Fransa'dan sonra AB'nin ikinci büyük ordusu durumundadır. Özellikle Rusya ve Ukrayna savaşının devam etmesi üzerine Almanya'da zorunlu askerlik konusu tekrardan tartışılmış ve tartışmaların sonucunda zorunlu askerliğin kabul edilmesi için Alman Şansölyesi Olaf Scholz'a kanun taslağı gönderilmiştir. Scholz, bu kanun teklifini kabul etmemiş ve dolayısıyla taslak yasalaşmamıştır (Vishnevsky, 2023).

³ Vicdani ret kavramı, bireyin dini inançları, siyasi görüşleri ve ahlaki değerleri nedeniyle askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddetmesidir. (Şeniz Anbarlı Boztaş, (2011). " Türkiye'de Vicdani Ret Tartışmalarının Toplumsal ve Hukuki Boyutları," *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 1(1): 152).

Romanya, 2006 yılında zorunlu askerlik hizmetini kaldırmıştır (The World Fastbook, 2024). Askerlik hizmetine geri dönmek amacıyla 2015 yılında bir girişimde bulunmuş, ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Romanya, zorunlu askerliği yeniden uygulamaya koymak için bu girişimleri sürekli olarak güncel tutmuştur. Bu çerçevede eski bir emekli general olan Romanya Başbakanı Nicolae Ciuca, sadece Romanya'nın değil, AB üye ülkelerinin de toplu olarak zorunlu askerlik hizmetine geçmesi gerektiğini vurgulamıştır (Orban, 2023).

Fransa'da erkekler için zorunlu askerlik aşamalı olarak 1997 yılında kaldırmıştır. 1997'den yaklaşık 20 yıl sonra Fransa, yeniden zorunlu askerlik hizmetinin uygulanmasını tartışmaya başlamıştır. Bu tartışmalar sonucunda Macron 2017 yılı seçim kampanyasında, zorunlu askerlik hizmeti için Fransız gençlerinin, iki hafta zorunlu ve iki hafta gönüllülük esasına dayalı olarak ilk yardım ve diğer temel beceriler eğitimi almasını önermiştir (Fransa 24, 2019). Ayrıca 15-17 yaş aralığındaki gençlerin bir ay boyunca zorunlu askerlik eğitimi almaları mecburi hale getirilmeye çalışılmıştır (Walter, 2023).

Hollanda'da profesyonel askerliğe geçiş 1997 yılında tamamlanmıştır. Hollanda, profesyonel askerliğe geçtikten sonra zorunlu askerlik hizmetini aynı yıl sonlandırmıştır. Ancak, Hollanda'da yaklaşık on bine yakın askeri personelin olması nedeniyle zorunlu askerliğin tekrardan geri getirilme olasılığı değerlendirilmektedir (Vishnevsky, 2023).

Slovenya'da ve Slovakya'da zorunlu askerlik hizmeti 2003 ve 2004 yılında kaldırılmıştır. Ancak her iki ülkede de gönüllük esasına dayalı askerlik yapma imkânı verilmiştir. Bu imkândan kadınlar da yararlanmıştı (The World Fastbook, 2024).

Polonya, AB içerisine dahil olmasından altı yıl sonra profesyonel bir ordu oluşturulmuştur. Profesyonel ordu oluşturmasının ardından Polonya, 2010 yılında zorunlu askerlik hizmetini kaldırmıştır (NFP, 2022). Ancak, jeopolitik konumu ve tarihi sebeplerden dolayı yaklaşık 300 bin kişilik ordu kurmayı planlayan Polonya, zorunlu askerlik hizmetine geri dönmeyi amaçlamaktadır (The World Fastbook, 2024).

Hırvatistan'da zorunlu askerlik hizmeti, 2007 yılında kaldırılmıştır. Dolayısıyla 2013 yılında AB içerisine dahil olan Hırvatistan, AB'ye üye olmadan önce zorunlu askerlik hizmetini sonlandırmıştır. Hırvatistan yaklaşık 15 bin kişilik askeri bir orduya sahiptir. Ülke nüfusuna göre bu sayının çok az olması, Hırvatistan'da zorunlu askerlik hizmetini yeniden gündeme getirmiştir (Radojević, 2022, s. 3).

Bulgaristan'da, Hırvatistan gibi zorunlu askerlik hizmetini 2007 yılında kaldırmıştır. Ancak, Bulgaristan askeri personel ihtiyacının ortaya çıkması nedeniyle, öncelikle 16 Aralık 2020 tarihinde gönüllük esasına dayalı bir sistem getirmiştir (The Sofia Globe, 2020). Rusya'nın Ukrayna'ya 2022 yılında tekrardan askeri güç kullanması sonrası, Bulgaristan yeniden zorunlu askerlik hizmetini gündeme almıştır.

Belçika, Çekya, İrlanda, Macaristan, Lüksemburg, İtalya, Malta'da zorunlu askerlik yoktur. İspanya ve Portekiz, zorunlu askerlik hizmetini 2001 ve 2004 yılında kaldırmıştır. Her iki ülkede de gönüllük esasına dayalı askerlik yapma imkânı tanınmıştır. Eğer gönüllü askerlikte yeterince sayıya ulaşılamazsa, zorunlu askerliğe dönüş söz konusudur (The World Fastbook, 2024).

İki kutuplu sistemin sona ermesi ve AB'nin genişleme politikası çerçevesinde yeni ülkeleri AB içerisine dahil etmesinden dolayı, Avrupa kıtasında güvenlik tehdidi sonlanmıştır. Güvenlik tehdidinin sona ermesiyle Avrupa'da birçok ülke zorunlu askerliği peyderpey ortadan kaldırmış ve zorunlu askerliğin yerine profesyonel askerliğe geçmiştir. Ancak, Rusya'nın ilk önce Gürcistan'a daha sonra ise Ukrayna'ya uygulamış olduğu sert güç politikası, AB üye ülkelerin hem askeri teçhizatlarının modernleştirilmesi ve güçlendirilmesi hem de askeri kışlalardaki askeri sayının nicel olarak artırılmasına yol açmıştır (IA Krasnaya Vesna, 2022). Ayrıca Rusya sınırına yakın olan ülkeler başta olmak üzere AB üye ülkeler, askeri teçhizat konusunda nicel olarak güçlendirilmeye çalışılsa da, askeri personel olarak sayının yetersiz olduğunun farkına varılmıştır. AB üye ülkeler zorunlu askerliği, bu yetersizliğe çözüm olarak ortaya çıkarmıştır (Ru Euronews, 2023).

3. Rusya'nın Panslavizm İdeolojisi ile Balkanlara Yerleşmesi ve Balkanlardaki Son Durumu

Rusya'da Panslavizm, Avrupa'daki 1812 Vatansever Savaşı'nın ardından çok uluslu imparatorlukların yayılması ile ortaya çıkmış ve ulusların kendi kaderini tayin etme fikri o dönemlerde gelişmiştir. Özellikle 19. yüzyılın ilk çeyreğinde Rus Çarlığı güçlendikçe Slav halkları, ulusal egemenliklerini ve bağımsızlıklarını kazanmak için Moskova'nın desteğine ihtiyaç duymuştur. Rusya, Slav halklarının talebine olumlu cevap vermiş ve Balkanlardaki Slav halkları başta olmak üzere Avrupa'daki Slavları desteklemiştir (Nikolaevich vd., 2021: 3-4).

Rusya, Balkanlardaki Slav halkını Osmanlı'ya karşı kışkırtma adımını, 1875 yılında Hersek'te başlatmıştır. Türklerin sözde Hristiyanları katletmesi iftirası ile Hersek'teki Hristiyanları ayaklandırmaya çalışmış ve bu ayaklanma başarı ile sonuçlanmıştır. Sırbistan, Hersek'teki bu ayaklanmayı "ulusal devrim" in başlangıcı olarak algılamış ve Bosna Hersek'in Sırbistan'a bağlanması için adımlar atmıştır. Bu adımların sonucunda Sırbistan, Karadağ'ı da yanına alarak 18 Haziran 1876'da Osmanlı'ya savaş ilan etmiştir. Bu savaş ilanı sonrası Rus Çarlığı, askeri teçhizat ve sağlık malzemeleri başta olmak üzere Sırlara birçok yardım sağlamıştır. Rus Çarlığı, sadece Slav halklarına destek vermemiş, ayrıca 12 Nisan 1877 yılında Osmanlı'ya savaş açmıştır. Netice olarak Rusların Balkan coğrafyasına postallarını basması sonrası, Panslavizm ideolojisi bazı dönemlerde zayıflamış olsa da, Rusya Balkanlardaki Slav halkları üzerindeki etkisini kaybetmemiştir. Ancak Soğuk Savaş sonrası yeni dünya düzeninde AB, Balkanlarda Sırbistan dışındaki diğer Slav devletlerinde güç kapasitesini arttırmıştır (Grigorievich, 2014: .8-13).

Bu bağlamda Rusya, yaklaşık iki asırdır Balkanlarda yaşanan siyasi süreçlerde aktif rol oynamıştır. Soğuk Savaş sonrası Rusya'nın Balkanlara olan ilgisi, siyasi durumu ve gücüne bağlı olarak değişmiş ve bu durumun değişmesinin nedeni ise AB'nin o bölgelere uygulamış olduğu genişleme ve doğu ortaklığı girişimi politikasının etkisi olmuştur. Dolayısıyla Rusya'nın Balkanlar'daki politikasında geline bu aşamaya ilişkin çok sayıda çalışma yapılmıştır. Genel olarak bu çalışmalarda, AB özelinde Batı Blok'unun Rusya'yı Balkanlardan çıkarma hedefinin bulunduğu, Rusya'nın Balkanlar'daki etkisinin zayıfladığı, Balkanların Ruslara ait olduğu ve Rusya'nın Balkan politikalarının bölgeyi istikrarsızlaştırdığı ortaya çıkmıştır (Khudoley ve Koloskov, 2021: 90).

4. AB Üyesi Ülkelerde Zorunlu Askerlik Konusunda Rus Kamuoyunda Yayınlanan Haberler

IA Krasnaya Vesna, 9 Eylül 2022 tarihinde El Periódico gazetesine atıf yaparak Avrupa ülkelerinin zorunlu askerlik hizmetini yeniden canlandırmasında, Rus yayımcılığında kaynaklı güvenlik kaygısının etkisi olduğu vurgulanmıştır (IA Krasnaya Vesna, 2022).

Ru Euronews, 4 Eylül 2023 tarihinde yayımlanmış olduğu makalede, zorunlu askerliğin Rus saldırganlığına karşı mücadelede nasıl bir etki ve ne gibi sonuç ortaya çıkaracağı tartışılmıştır. Ayrıca bu makalede, "Zorunlu askerlik ters etki mi yapacak, yoksa bölgenin korunmasına yardımcı mı olacak?" sorusuna cevap aranmıştır (Ru Euronews, 2023).

RG RU, 4 Temmuz 2023 tarihinde Anna Belorustseva tarafından kaleme alınan yazıda, "Avrupa ülkeleri neden zorunlu askerlik hizmetini yeniden canlandırılmak istiyor?" sorusuna cevap aramıştır. Belorustseva, özellikle AB üye ülkelerin büyük çoğunluğunun zorunlu askerliğe geçtiğini belirtmiş ve bunun nedeni olarak AB üye ülkelerinin güvenlik kaygısı yaşamasını göstermiştir. Dolayısıyla AB üye ülkelerinin zorunlu askerlik hizmetini onayladıklarını tespit etmiştir (Belorustseva, 2023).

Prof By, 14 Haziran 2023 tarihinde Ivan Vishnevsky tarafından kaleme alınan yazıda Almanya, Letonya, Litvanya, Polonya, Hollanda, İsveç ve Fransa'daki zorunlu askerlik ile ilgili durumu ortaya sunarak, "Zorunlu askerlik AB üye ülkelerde yeniden uygulamaya koyulacak mı?" sorusuna yanıt aramıştır. Vishnevsky göre, AB üye ülkelerin çoğunluğunun zorunlu askerlik hizmetine geçeceğini vurgulamıştır (Vishnevsky, 2023).

Netice olarak Rusya kamuoyu, AB üye ülkelerin zorunlu askerlik ile ilgili süreçlerini takip etmiştir. Rusya kamuoyu, AB üye ülkelerin zorunlu askerliğe geçmesini üç temel nedene bağlamıştır. Bu nedenler şunlardır:

- Rusya'nın özellikle Putin dönemi ile birlikte eski Sovyet ülkeleri ve Slav bölgesine olan ilgisinin artması,
- Rusya'nın eski gücünü kazanmak ve uluslararası sistemde tekrardan kendini göstermek adına Gürcistan'a ve Ukrayna'ya askeri müdahalede bulunması,
- Rusya'nın askeri müdahalesi sonrası bazı bölgeleri ilhak etmiş olması ve bu durumu yayılmacı politikası çerçevesinde güvenlik sorunu olarak algılamasıdır.

5. Sırbistan'ın Zorunlu Askerlik Hizmetine Geri Dönme Çabası

Sırbistan 1 Ocak 2011 tarihinde zorunlu askerlik hizmetini kaldırmıştır. Ancak 2015'ten sonra bazı AB üyesi ülkelerde zorunlu askerliğin geri dönmesi ya da dönmesi yönündeki çabalar, Sırbistan'ın zorunlu askerliği yeniden gündeme getirmesine yol açmıştır. İlk olarak 31 Aralık 2016 tarihinde Sırbistan Savunma Bakanlığı, zorunlu askerliğin geri getirilmesini de içeren yeni stratejik belgesini hazırlamak üzere bir çalışma grubu kurmuştur (TASS, 2021). Bu çalışma grubu ilk olarak gönüllü askerlik için bir plan taslağı hazırlamıştır. Taslak plan, 14 Kasım 2014 tarihinde yayınlanarak Sırp askerleri eğitimi almaya davet etmiştir (TASS, 2022). Davet 19 ila 30 yaş arasındaki Sırp erkeklere yapılmış ve süre altı ay olarak belirlenmiştir. Yeni beceriler edinme, modern silah ve askeri teçhizatla tanışma fırsatının yanı sıra, Sırp gençlere yaklaşık 323 avro ödenmiştir (Nurdudan, 2022). Sırp hükümeti tarafından atılan bu adım, Sırp ordusunun profesyonelliğe geçiş konusunda kararlı olduğunu göstermiştir. Sırbistan Savunma Bakanı Milos Vucevic, asıl hedefin zorunlu askerliği geri getirmek ve bu hedefin asıl amacının gelecek nesillere kriz durumlarında nasıl hareket edeceklerini öğretmek olduğunu vurgulamıştır (TASS, 2022).

Sırbistan Genelkurmay Başkanı, Vuseviç'in ana hedefini desteklemiştir. Bu bağlamda Genelkurmay Başkanı, Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vučić'e zorunlu askerlik hizmetinin yeniden başlatılması için girişimde bulunması çağrısında bulunmuştur. Savunma Bakanı, Genelkurmay Başkanı'nın girişimi sonrası ulusal güvenlik için yeni askerlere ihtiyaç duyulduğunu belirterek, Avrupa ülkelerinin zorunlu askerlik getirme eğilimine dikkat çekmiştir (Barabanov, 2024).

Sonuç olarak Sırbistan zorunlu askerlik uygulamasına geri dönmeyi başaramamıştır. Ancak, Sırbistan'ın zorunlu askerliğe geri dönmesini sağlamak için ilgili kurumlar da dahil olmak üzere adımlar atılmıştır. Sırbistan Cumhurbaşkanı'nın da zorunlu askerliği desteklemesi, bunun yakın gelecekte gerçekleşeceği anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte, Sırp kamuoyu ve politika yapıcılar zorunlu askerlik uygulamasının Sırbistan için bir ulusal güvenlik meselesi olduğunu belirterek konuyu güncel tutmaya çalışmış ve bu nedenle gerekli yer ve zamanda konunun önemi vurgulanmıştır. Özellikle AB'ye üye bazı ülkelerde zorunlu askerliğin geri getirilmesine ve diğer bazı ülkelerin de buna geri dönme çabalarına atıfta bulunulması, Sırp kamuoyunun desteğini sağlamaya yöneliktir. Ancak Rusya'nın Sırp kamuoyundaki etkisi ve siyasi aktörler üzerindeki gücü de unutulmamalıdır. Bu bağlamda Sırbistan'da zorunlu askerlik konusu, Rusya'nın istek ve hedefleri doğrultusunda gündeme getirilmektedir.

6. Rusya'nın Sırbistan'da Zorunlu Askerlik Hizmetini Yeniden Getirme Amacı

Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde uluslararası hukuku ihlal ederek Ukrayna'ya karşı askeri saldırı başlatmasının ardından Rusya'da asker ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Rusya bu askeri ihtiyacını hem ülke içinde seferberlik ilan ederek hem de Wagner (Rus askeri şirketi) aracılığıyla yurt dışından asker ithal ederek karşılamaktadır. Sırbistan, Wagner için önemli bir askeri kaynak olarak görülmektedir. Bunun temel nedeni ise, Sırbistan'ın Ukrayna Savaşı sonrasında Avrupa'da Rusya'ya yaptırım uygulamayan tek ülke olmasıdır. Dolayısıyla Sırbistan, Rusya'nın etkisi altında bir ülke olarak görülmektedir. Ayrıca Sırbistan, Rusya'nın Panslavizm ideolojisinin günümüzde Balkanlardaki en güçlü kalesidir. Sırbistan'ın kimlik (dil, din gibi) ve kültürel değerlerinin Rusya'ya yakın olması ve Sırp askerlerin Rus ordusuna alışma ve kaynaşmasının kısa sürmesinin beklenmesinden dolayı, Sırbistan'da askeri eğitim almış kişilerin sayısal olarak artırılması Rusya'da Wagner için önemli görülmüştür. Bu nedenle Wagner, 2022 yılı sonunda Sırbistan'da bir merkez kurmuştur (Biogradlija, 2023).

Wagner'in Sırbistan'da kurmayı amaçladığı merkez, Rusya'nın Kaliningrad'dan sonra Sırbistan'daki ikinci üssü olarak düşünülmelidir. Rusya bu durumu sağlamak için AB üyesi ülkelerde zorunlu askerlik hizmetinin geri getirilmesini ve bu şekilde hareket edilmesini bir fırsat olarak kullanmıştır. Dolayısıyla Rusya'nın AB üyesi ülkelerde zorunlu askerliği geri getirme fikri, Rusya'nın Balkanlar'da yeni bir adım atmasını sağlamıştır. Rusya bu adımı Sırbistan ile atmıştır. Sırbistan'ın Rusya'ya yakın bir ülke olması, Ukrayna Savaşı sonrasında Rusya'ya yönelik yaptırımlara katılmaması ve 2007 yılında kendisini tarafsız ülke ilan etmesi, Rusya'nın Sırbistan'ı kendi çıkarları ve hedefleri doğrultusunda politikalar uygulamasına olanak tanımıştır. Ancak Rusya'nın Kosova çatışmasında Sırbistan'ı desteklemesi ve Kosova'nın bağımsızlığını tanımaması, Sırbistan'ın uluslararası sistemde Rusya'ya güvenmesini sağlamıştır. Dahası, Sırbistan AB'ye aday bir ülkedir. Ancak Sırbistan, AB'nin Kosova ve Bosna Hersek ile yaşadığı sorunlardaki tutum ve davranışları nedeniyle AB'ye güvenmemektedir. Bu nedenle Sırbistan, uluslararası sistemde Rusya ile birlikte hareket etmeye çalışmaktadır. Sırbistan'ın Rusya ile yaptığı askeri tatbikatlar ve Sırp ordusunun Rus askeri teçhizatıyla takviye edilmesi bu durumun açık göstergesidir (Miladinovic, 2022).

Bu bağlamda Rusya'nın beş hedefi vardır:

- Balkanlarda güç kapasitesini artırmak,
- Sırbistan'da askerlik eğitimi almış kişileri Wagner aracılığıyla Rusya ordusuna katmak,
- Avrupa'nın merkezinde bir kara paçasına sahip olmak,
- Avrupa'da güvenlik sorunu yaratarak ve hissettirerek AB'nin yaptırımlarını ortadan kaldırmak,
- Rusya'nın bölgesel ve büyük güç kategorisinde olmadığını ve dolayısıyla küresel bir güç ve oyuncu olduğunu göstermektir.

SONUÇ

Soğuk Savaş sonrasında Güney Kıbrıs hariç AB'ye üye tüm devletler zorunlu askerlik hizmetini kaldırmıştır. Ancak 21. yüzyılın ilk çeyreğinde Rusya'nın bölgedeki sert güç ve yayılmacı politikası nedeniyle AB'ye üye bazı devletler zorunlu askerlik hizmetine geri dönmüştür. Zorunlu askerlik hizmetine dönen AB üye devletler; Norveç, İsveç, Danimarka, Litvanya, Finlandiya, Letonya, Estonya, Yunanistan ve İsviçre'dir. Adı geçen bu ülkelerde kadın ve erkek sayısı, yaş aralığı ve askeri eğitim süresinde farklılıklar bulunmaktadır.

Rus kamuoyu, AB üye ülkelerde zorunlu askerlik hizmetinin geri getirilmesi konusunu takip etmiştir. Rusya, AB'ye üye devletlerin Rus tehdidi ya da yayılmacılığı nedeniyle zorunlu askerliğe geri döndüklerini/dönmek istediklerini tespit etmiştir. Dolayısıyla Rusya, AB üyesi devletlerin bu politikasına Balkanlar'daki uydu devleti Sırbistan üzerinden cevap vermeye çalışmıştır. Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna'ya karşı sert güç kullanmasının ardından, AB üye ülkelerde zorunlu askerlik hizmeti yeniden gündeme gelmiştir.

Zorunlu askerlik hizmetinin koşulları ve kuralları her ülkede farklılık göstermektedir. AB üyesi ülkelerde zorunlu askerlik hizmetinin yeniden uygulanmasının temel amacı, ülkeye yönelik herhangi bir saldırıya karşı hazırlıklı olmaktır.

Rusya, Balkanlar'da Soğuk Savaş sonrası etkisini yeniden kazanmak için önce Sırbistan'ı güçlendirmek istemektedir. Ardından AB içinde yer alan ya da aday ülke konumundaki Slav halklarını kendi yanına çekmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla Rusya, Sırbistan'ın zorunlu askerlik hizmetini yeniden gündeme getirmek ve yürürlüğe koymak için çaba sarf etmektedir.

KAYNAKÇA

Akyürek, S., ve Yılmaz, M. A., (2013). *Türk Silahlı Kuvvetlerine Toplumsal Bakış*. Ankara: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), Rapor (56).

Tikkanen, A., (2024). "Conscription Military Service", <https://www.britannica.com/topic/coast-guard/>,14.02. 2024.

- Barabanov, E., (2024). "Vlasti Kiyeva Soobshchili O Vzryvakh Ryadom S Gorodom", <https://www.gazeta.ru/politics/news/2024/01/04/22057225.shtml?updated/>, 13.01. 2024.
- Belorustseva, A., (2023). "Kto Podlezhit Prizyvu V Stranakh Skandinavii I Pribaltiki", <https://rg.ru/2023/07/04/sluzhit-ne-rady.html/>, 08.01. 2024.
- Biogradlija, L., (2023). "Sırp Lider Vucic, Rusya'dan Ülkesinden Asker Toplama Çabalarını Durdurmasını İstedi", [https://www.aa.com.tr/tr/dunya/sirp-lider-vucic-rusyadan-ulkesinden-asker-toplama-cabalarini-durdurmasini-istedi/2789986# /](https://www.aa.com.tr/tr/dunya/sirp-lider-vucic-rusyadan-ulkesinden-asker-toplama-cabalarini-durdurmasini-istedi/2789986#/), 15.01. 2024.
- Bolluca, B. E., (2017). *Türk Hukuk Sisteminde Vicdani Ret ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - Türkiye Kararlar*. (Yayımlanmış) Yüksek Lisan Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı.
- Burk, J., (1994). *The Military In New Times: Adjusting Armed Forces To A Turbulent World*. Boulder: CO: Westview Press.
- Bozatat, Ş. A., (2011). Türkiye'de Vicdani Ret Tartışmalarının Toplumsal ve Hukuki Boyutları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 1(1), 151-172.
- Crewe, G., (2023). "National Service In Austria (Military And Civilian Service)", [https://www.englishspeakers.at/post/national-service-in-austria#:~:text=Austrian%20males%20between%20the%20ages,service%20\(Zivildienst\)%3A%209%20month%20s/](https://www.englishspeakers.at/post/national-service-in-austria#:~:text=Austrian%20males%20between%20the%20ages,service%20(Zivildienst)%3A%209%20month%20s/), 27.12. 2023.
- Fransa 24., (2019). "France Begins Trial Of Compulsory Civic Service For Teens", <https://www.france24.com/en/20190616-france-trial-macron-new-compulsory-national-service-teen-military/>, 06.01. 2024.
- Grigorievich, Z. A., (2014). Panslavistskaya Doktrina Rossii İ Russkiye Slavyanofily. *Bilimsel ve Analitik*, 33(13), 6-14.
- Hellenic Republic., (2024). "National Service Information", <https://www.mfa.gr/usa/en/services/services-for-greeks/national-service-information.html/>, 10.01.2024.
- Huntington, S.P., (2004). *Asker Ve Devlet / Sivil - Asker İlişkilerinin Kuram ve Siyaseti*, Çev. K. Uğur Kızılaslan., İstanbul: Salyangoz Yayınları.
- IA Krasnaya Vesna., (2022). "Yevropeyskiye Strany Vozrozhdayut Obyazatel'nyuyu Voyennuyu Sluzhbu — El Periódico", <https://rossaprimavera.ru/news/df431bfd/>, 02.01. 2024.
- Khudoley, K. K., ve Koloskov, E. A., (2021). Russian Policy In The Balkans: Current Situation And Perspectives. *World Economy and International Relations*, 65(1), 90-99.
- Kırıc, S., (2019). "Voinskaya Obyazannost': V Kakikh Stranakh Segodnya Prizyvayut Sluzhit' V Armyu?", <https://1prof.by/news/v-mire/voinskaya-obyazannost-v-kakih-stranah/>, 04.01.2024.
- Miladinovic, A., (2022). "Ukrayna Savaşı: Sırbistan Neden Rusya ve AB Arasında Kaldı?", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60955598/>, 13.01. 2024.
- NFP., (2022). "Over Half Of Poles Want Military Service Restored But Most Opposed To Loosening Gun Laws", <https://notesfrompoland.com/2022/08/11/over-half-of-poles-want-military-service-restored-but-most-opposed-to-loosening-gun-laws/>, 04.01. 2024.
- Nikolaevich, K. A., (2021). Balkanskoye Napravleniye Rossiyskoy Vneshney Politiki: Istoriya I Sovremennost'. *Studia Humanitatis*, 2, 1-8.
- Nurdudan, A., (2022). "V Serbii Prizvali Molodezh' Prokhodit' Dobrovol'nyuyu Voyennuyu Sluzhbu", <https://www.aa.com.tr/tr/duyayn/serbii-prizvali-molodezh-prokhodit-dobrovolnyuyu-voennuyu-sluzhbu/2628957/>, 13.01. 2024.
- Orban, T., (2023). "Romanian PM Suggests Reintroducing Mandatory Military Service", <https://europeanconservative.com/articles/news/romanian-pmsuggestsreintroducing-mandatory-military-service/>, 05.01. 2024.

- Özgen, C., (2006). *Türkiye’de Zorunlu Askerlik ve Profesyonel Ordu*. (Yayımlanmış) Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgen, C., (2011). Türk Silahlı Kuvvetleri’nde Profesyonelleşme Çalışmaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13(1), 192-208.
- Özgöker, U., ve Batı, G. F., (2016). *AB’nin Doğu Sınırı*. İstanbul: Derin.
- Radojević, S., (2022). Croatia Social Briefing: Would Mandatory Military Service Do More Harm Than Good In Croatia? *China-CEE Enstitute*, 50(3), 1-6.
- Republic of Estonia Defence Force., (2022). “*Conscript Service*”, <https://mil.ee/en/defence-forces/compulsory-military-service/> , 28.12. 2023.
- Ru Euronews., (2023). “*V Yevrope Vozrozhdayetsya Voinskaya Povinnost'. Khorosho Li Eto?*”, <https://ru.euronews.com/2023/09/01/web-conscription-in-europe-is-it-a-good/> , 02.01. 2024.
- Semiz, Y., (2009). *Türk Hukuku’nda ve Karşılaştırmalı Hukukta Vicdani Ret*. (Yayımlanmış) Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü.
- Swiss Military Service., (2024). <https://www.ch.ch/en/safety-and-justice/military-service-and-civilian-service/military-service/> , 09.01. 2024.
- TASS., (2021). “*Ministerstvo Oborony Serbii Ob"Yavilo Nabor Na Dobrovol'nuyu Voyennuyu Sluzhbu*”, <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/16321379/> , 12.01. 2024.
- TASS., (2022). “*Vlasti Serbii Rassmatrivayut Vozmozhnost' Vozvrashcheniya Obyazatel'noy Sluzhby V Armii*”, <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/13177057/> , 12.01. 2024.
- The Sofia Globe., (2020). “*Bulgaria’s Parliament Legislates Voluntary Military Service For Citizens Up To Age Of 40.*”, <https://sofiaglobe.com/2020/12/16/bulgarias-parliament-legislates-voluntary-military-service-for-citizens-up-to-age-of-40/> , 03.01. 2024.
- The World Factbook., (2024). “*Military Service Age And Obligation.*”, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/military-service-age-and-obligation/> , 09.01. 2024.
- Topal, A. H., (2011). Uluslararası Hukuk Açısından Özel Askerî Şirketler ve Şirket Çalışanlarının Statüsü. *AUHFD*, 60 (4), 963-1021.
- Uğurateş, C., (2004). Geçmişten Günümüze Asker Alımı, *Kara Kuvvetleri Dergisi*, 11, 22-26.
- Vishnevsky, I., (2023). “*V Yes Vernut Obyazatel'nuyu Voyennuyu Sluzhbu?*”, <https://1prof.by/news/v-mire/v-es-vernut-obyazatelnuyu-voennuyu-sluzhbu/> , 03.01. 2024.
- Walter, J., D. (2024). “*Europe: Is Compulsory Military Service Coming Back?*”, <https://www.dw.com/en/europe-is-compulsory-military-service-coming-back/a-65880469/> , 05.01. 2024.

EXTENDED ABSTRACT**GENİŞLETİLMİŞ ÖZET****AN ASSESSMENT OF CONSCRIPTION IN THE CONTEXT OF RUSSIA IN EUROPEAN UNION MEMBER STATES AND SERBIA**

The Balkan Peninsula includes the Slavic countries of Serbia, Kosovo, North Macedonia, Montenegro, Slovenia, Bosnia and Herzegovina, Croatia and Bulgaria, as well as Albania, Romania and Greece. In addition, the Thrace region of Turkey is also included in the Balkan territories. All of these countries are either in the EU or are candidate countries. Therefore, Russia lost its power in the Balkans in the post-Cold War period. In order to increase its power capacity in the Balkans again, Russia is playing a game through Serbia. Russia uses Serbia as a Trojan horse in this game. Serbia is trying to destabilize the region with the support of Russia within the framework of Pan Slavism ideology. Serbia often creates artificial problems in the Serbian entity in Bosnia and Herzegovina and the Serbian region in Kosovo, creating security concerns in the region. One of the artificial problems created by Serbia is the reintroduction of compulsory military service in Serbia.

Russia's hard power policy towards Georgia and Ukraine, which are geopolitically and geostrategically important former Soviet countries, has forced EU member states to improve their defense capabilities, especially the issue of conscription, in order to establish their national security. A number of incidents such as the Israeli attack on Gaza, the war between Russia and Ukraine, and the deepening conflict between Serbia and Kosovo and Bosnia and Herzegovina have shown that the peace in the European continent may change. For this reason, the member states of the EU have experienced security concerns both due to Russia and global events, and therefore the member states have either introduced conscription or started to discuss it within the country.

Research Plan

The expression "Let the people live so that the state may live (Sheikh Edebali)" refers to the need for individuals to live in an environment of security of life and property for the long-term survival of political organizations. In this context, military service within the framework of the official army is one of the most important tools for the security of the individual. Some of the member states of the EU reinstated compulsory military service for their own survival on the basis of the security of the people living in them after Russia's military intervention in Georgia and Ukraine. In addition, some EU member states are striving to reinstate compulsory military service. Russia was also uncomfortable with the quantitative increase in the number of troops in the member states of the EU and in response to this step of the EU countries, it played a game through Serbia, where Russia's hegemony in Europe continues. As a result of Russia's support and provocation, Serbia has taken steps to return to compulsory military service, which it abolished in 2011. This study aims to examine the reasons for the mutual effort to increase the number of soldiers in the context of the concept of compulsory military service between the member states of the EU and Russia's satellite state in the Balkans, Serbia. In addition, this study aims to reveal that Serbia's reintroduction of conscription was realized at the request of Russia due to the return of some of the member states of the EU and the desire and desire of others.

The importance of the study is that there is no research in the Turkish literature on the reintroduction of conscription in the member states of the EU. In addition, there is no other research on the connection between Russia and Serbia in terms of the return of compulsory military service in the member states of the EU. Therefore, it is thought to contribute to the literature due to the lack of such a research plan in the literature.

The main problem of this study is to try to understand the reintroduction of compulsory military service in the EU member states and in Serbia. In this context, the study has two main problem statements. These problem statements aim to reveal the reasons for the emergence of compulsory military service in the EU member states and Serbia. Therefore, the study seeks to answer the questions; "Has there been an agenda in the Russian public opinion regarding the compulsory military service of the member states of the EU?" and "Has the introduction of compulsory military service by the member states of the EU opened a different front through Serbia, Russia's satellite state in the Balkans?".

Methodology

This study analyzes the impact and role of Russia on the reintroduction of conscription in the EU member states and Serbia through qualitative research method. In addition, foreign policy analysis method and descriptive approach were also utilized within the scope of the aforementioned method. In this context, the method of foreign policy analysis was used to reveal the reasons why the EU member states and Serbia brought conscription back to the agenda and the reflection of these reasons on foreign policy. The descriptive approach was used to analyze the relations of the EU member states with Russia and Serbia with both the EU and Russia in the context of conscription. The population of this study consists of the EU member states, Serbia and Russia. As for the sample, "typical case sampling" was used since the situations that emerged in the European continent with the reintroduction of compulsory military service were analyzed. In order to answer the research question and to prove our hypotheses, data were collected through a review of foreign literature, mainly news and articles published in the Russian public opinion, mainly within the framework of secondary sources.

KATKI ORANI BEYANI VE ÇIKAR ÇATIŞMASI BİLDİRİMİ

Sorumlu Yazar <i>Responsible/Corresponding Author</i>	Halil GÜNAY			
Makalenin Başlığı <i>Title of Manuscript</i>	AVRUPA BİRLİĞİ ÜYE ÜLKELERİNDE VE SIRBİSTAN'DA YENİDEN GÜNDEME GELEN ZORUNLU ASKERLİĞİN RUSYA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME			
Tarih <i>Date</i>	14.03.2024			
Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme vb.) <i>Manuscript Type (Research Article, Review etc.)</i>	Araştırma Makalesi			
Yazarların Listesi / List of Authors				
Sıra No	Adı-Soyadı <i>Name - Surname</i>	Katkı Oranı <i>Author Contributions</i>	Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Destek ve Teşekkür (Varsa) <i>Support and Acknowledgment</i>
1	Halil GÜNAY	%100	Çıkar Çatışması Yoktur.	-